

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVOPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve.

Égész évre 10 frt.
Félévre 5 frt.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt.

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban
Kutasi Imre nyomdájában, aztán
Teleki K. Lajos és társai, Csáthy Károly
könyvkereskedésében, vidéken a posta-
hivatalokban.

Hirdetési díj:

öt házasos példány 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. Ezek a szerkesztő által vétetnek fel. — A hirdetéseknek a szerkesztőnek és kiadónak írásban nyújtandóak s a hirdetés díjával együtt be kell fizetni. — A kiadóhivatalban, a lap szellemi részében tartozó közlemények a szerkesztőnek írásban szolgáltatandók, Fried-ház 19. sz. alatt címremondók.

Helyi érdekek.

Bevégeztet dolog, hogy a pénzügyi adminisztráció nagy változáson fog keresztül menni, hogy a ma létező 13 pénzügyigazgatóságot feloszlatják, s Magyarország és Erdélyben 5, Zágrábban 1, összesen 6 országos igazgatóság állítatik fel. Az ezúttal nem titok, hogy a kir. táblák decentralizációja annyira előre haladt, hogy ma már a székhelyek kérdése is szövegező.

Kétségtelen, hogy az országos pénzügyigazgatóság s a kir. tábla székhelye együtt kombinálható; s hol az egyik szervezeten, hihető, hogy ott fog elhelyeztetni a másik is. Az is kétségtelen, hogy a tisztántúli telek meggyék: Beregh, Máramaros, Szathmár, Szabolcs, Hajdu, Bihar, Szilágy, Békés s talán még több megyék területére okvetlenül juttatni kell a szervező főhatóságokból, csupán az a kérdéses, hogy: hol legyen a székhely?

Ha csupán az összes érdeke, a közérdek lebegne a befolyásos tényezők mindnyájának szeméi előtt, ha nem látjuk volna már a pártikuláris érdekeket az országos érdekek felé kerekedni máskor is, akkor határozottan kimondanók, hogy ezen meggyék székhelye nem lehet más, mint Debreczen. Debreczen, mely nemcsak természetesen központja a fent felsorolt megyékből alkotandó területeknek, de úgy területi nagysága, mint népességének száma, nagy gazdagsága, s tiszteletré méltó puritanizmusa által dominál Nagyvárad felett, mely e tekintetben egyetlen versenytársa Debreczennek.

Mi nagyon ismerjük N.-Várad városát; nem titok előttünk különben nem gnyként felvetett anyagi mizeriája; s nagyvárosi symptomái előtt, melylyel a nagyvárosi anyira szeretnek kérkedni, szintén nem hunytuk be szemünket. Ismerjük N.-Várad városának szerencsétlen helyrajzi fekvését is, s eleget sajnálkozunk rajta, midőn egy a várost átszelő neki vadult patakocska már nem egyszer ejté kétségbe a végromlástól rettegő polgárokat. S épen azért, mivel ismerjük N.-Váradot, nem birjük kisitni azon szempontok egyetlen-egyének helyességét sem, melyek a reorganizáló államhatalmat arra bírnák, hogy N.-Váradot elibe tegye Debreczennek.

Nagyvárad azonban másként gondolkodik. Az ottani lapok egész határozottsággal hirdetik, hogy erről már késő az ének, mert el van határozva, hogy N.-Várad lesz egy az országos p. ü. igazgatóság, mint a kir. tábla székhelye. S különösen az utóbbiak van némi alapja, ha ugyan a fővárosi lapok azon híreinek van némi alapja, hogy ott lesznek a kir. táblák, a hol a Bach-korszakban éltek és uralkodtak volt az orsz. főtvénysszékek.

Mi nem tudunk az egészről semmit, de aggdunk. Aggdunk városunk és a vidék érdekei miatt, melyeknek könnyen szárnyát szgheti a helyi haszonlesés erőködesse. N.-Várad város bizik befolyásában, protektiójában, mi

nem bizhatunk befolyásunkban, csak ügyünk igazságában.

Aggdunk, mert két oly főhivatalnak elhelyezése emeli a város becsét, a lakosság vagyonosodását, a forgalom élénkségét, az ügyesbajos felek kényelmét, s könnyű szerrel boldogulhatását. Aggdunk, mert N.-Váradon egy a sajtó, mint a társadalmi téren élénk mozgalmat folyik a páma elnyerhetése iránt, s ott ütök a vasat, míg meleg.

Mi pedig nem csinálunk semmit. Füllinkre fekszünk, s majd csak akkor fogunk telébredni, mikor kihúzták alólunk a lepedőt. A követválasztási eredmény más kiadásban ismétlődhetik. Akkor megtanulhatunk volna, hogy a ki mozog, inkább él, mint a ki alszik; a ki sürgőseggel valamit, hamarabb elkapja, mint a ki álmosan nyul utána.

Nem jó lesz folytatni a lethargiát. A városi bizottsági közgyűlés feladata öröködni a város érdekei felett. Elvárjuk, s reméljük is, hogy a legközelebbi közgyűlésen szövegre kerül ez a tárgy is, s meg fogják tenni a kellő intézkedéseket azok, a kiknek kötelessége. — Addig pedig türelemmel leszünk, akár mint humbugizálnak a nagyvárad lapok.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága szombati ülésében a hadügyminiszter 1879-ki előirányzatából, az osztrák albizottsággal megegyezően 5,440,000 forintot törölt. Az 1878-ki előirányzatból Márkus előadó 3,000,000 forrását indítványozta. A bizottság a hadügyminiszter felszólására a törlési indítványt elvetette, mire Márkus az előadói tisztról lemondott s így az 1878 ki előirányzatra néve Hegedüs Sándor fog mint előadó szerepelni. A bizottság a három milliót csak azon feltétellel szavazta meg, hogy a hadügyminiszter ne tegyen berubázásokat.

A katolikus püspökök értekezletükön egyhangulag határozottan oda nyilatkoztak, hogy — a magyar nyelvnek az elemi iskolákban kötelező tantárgyként való behozatalát mindegy tekintetben célszerűnek és szükségesnek tartják — s e véleményüket a közoktatási miniszternek is tudomására hozták.

Az igazságügyminiszterium felszólította az ügyvéd-vizsgáló bizottságot, hogy terjessze elő az ügyvéd vizsgá reformjára vonatkozó javaslatait. A bizottság e célból egy küldöttséget rendelt ki, melynek tagjai: Vajkai Károly, Szentgyörgyi Imre, Regner Tivadár, dr. Környei Ede, dr. Herich Károly, és dr. Králik Lajos.

A szerb kormány azon rendelete, melynek értelmében elrendelték, hogy a Magyarországból Szerbiába bevitt magyar bork a határon szigoruan megvizsgálatsanak, a magyar kormány érlely felszólalása és sürgetése folytán visszavonatt.

A szerb kormány kijelenté, hogy kész Belgrádnál vasúti csatlakozást engedélyezni és hozzájárulni a Szávahid költségeihez.

A vasúti egyezmény Magyarország és Románia közt a napokban megkötöttet olyformán, hogy a bukarest-predeali és a bukarest-verciornvai vonalon egyenlő tarifák legyenek.

Országgyűlés.

A képviselőház szombati ülésén Várady Gábor elnököt s bemutatva Szeged város kérvényét a Tiszavölgy szabályozásának megvizsgálása céljából egy orsz.

bizottság kiküldetése iránt. A ház a kérvényt sürgős elintézés céljából a kérvény bizottsághoz utasította.

Kemény b. miniszter, benyújtja a nemzetközi postászerződés becsikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot. Ki fog nyomtatni. Következett a napi rend első tárgya: a Görögországgal kötött vám és kereskedelmi szerződés tárgyalása. A javaslat egy általánosságban, mint részleteiben vita nélkül elfogadtatott.

A közmunka és közlekedési tárca költségvetésének folytatódagos tárgyalásánál felszólalt Boross Bálint; a vasutak adminisztrációját célszerűtlennek tartja s a mostani állapot mellett nem vár üzleti eredményt. Hieronim y. Károly államtitkár nagy figyelemben részesített szakszerű beszédet tartott. A vasutak csoportosítását igen fontosnak tartja, de nem minden vasútra, hanem a fővonalakra nézve, melyek az ország főbb pontjait a külföldi kereskedelmi és közlekedési pontok telepekkel összekötik. A csoportosításnál nagy figyelemmel kell lenni arra, hogy a csoportosítás, gőcza Budapest legyen.

Itt a budgetvita félbeszakítván, a kérvények tárgyalattak, melyek közül a székegy pálmaközösi kis us t ö k tárgyában beadott kérvény keltett nagyobb vitát. A székegy régi törvényeszerint 1 akós üstön 2 frt fizetés mellett hatályon kívül helyezték. Ugron Ákos a székegy érdekeinek megfelelőleg áhajtaná a törvényt módosítani s ez iránt indítványt nyújt be.

Ugron Gábor pártolja az indítványt, s megvárna a p. ü. miniszterrel, ki épen távozott a teremből, hogy hallgassa meg az ő beszédét, ha ő hazafüli kötelességből örökigénytelen hallgatni a miniszter h e b e g e s e i t. Ezen kifejezésért az elnök rendreutastá. Szapári p. ü. miniszter pedig biztosítá Ugront, hogy neki nagy hajgával s gesztikulációival nem imponál. A ház a kérvényt illetékes intézkedés végett, Ugron Ákos indítványának mellőzésével, a p. ü. miniszterhez utasítá.

Az árviz.

A tegnapi nap folyamán Szegedről érkező hírek rettenetes válságosnak tüntetik fel a helyzetet. Mind a saját távirati tudósításunk, mind a budapesti lapok sürgőjei csaknem kikerülhetlennek tartották a katasztrófát már tegnap.

Az osztrák államvaspályán a közlekedés szombaton este megszakadt. A romboló elem a nagy magyar város utolsó védvonalaihoz érkezett. A lakosok reménytelen menekülésre készkültek. Mintegy másfél ezer munkás még mindig az alföldi vasut töltésének felmagasításán dolgozott.

Rettenetes harcot vív a város az őselemmel — jelenti egy sürgőry szombat éjjel — Remegve gondolunk a végeredményre, melytől ezen végezet éj választ el. Most mindnyájan a folyton emelkedő és minden percben rettenetesebbé váló elemre tekintünk le töltéseinkről, melyeken már átszivárog itt-ott a víz, de zsákokkal felfogatik. Az összes egyletek munkálkodva kintórtan örzik töltéseinket. A víz óránkint egy hüvelyknyit emelkedik. Még másfél láb, sőt helyenkint csak egy láb emelkedés, és az alföldi vasut töltése elpusztul!

A dynamit a Maty-híd felrobbantásához készen tartatik. Fehértő felől a Tiszába folyik az áradó víz.

Szélesed mellett reggelig talán még kibírjuk a küzdelmet; félünk esőtől. Most a víz az alsó nyulgátat meghaladva, a rögtönzött másodikat érte el; lassan nő. Elettünk Isten kezében van!

E csatából az anya egy holt és egy haladókfiat kapott vissza. Nehány hónapig snyaladókfiat János kimondhatatlan kinek közt. Homloksebe begyűzött, de az alsó testén ejtett szurásokat nem vehette ki. Szept. 11-én 1869. a 26 éves ifjú anyja karjai közt lehetett ki nemes lelket. A negyedik fu is letétett atyja mellé a családi sírba.

A spártai leköltűt nő, kinek fájdalommal egész Italia osztozott, még elég sokáig él, hogy Rómát Olaszország fővárosának látja s 1871. márcz. 17-én zárta be szemét. Az 1875. évben Gropellóban emléket állítottak neki, melynek leleplezésénél az egyetlen állgajon levő Cairol, Benedek, a zokogó hella-

Egy tegnapelőtt kelt levélben meghatározó részleteket írunk a P. N. a vész színhelyéről.

Ezereket meőtömeg jár le s föl a Szeged keleti oldalán elterülő baktómacskási töltésen, aggdó arccal nézve, mint közelget városunk alá a zuhogó elem. 1/4 kor már ott volt a gyártelep mellett elhúzódó töltés tövében, s lassan betöltve a medret, mindinkább emelkedék fölé, maga alá temetve a legszébb szőlőhegyek gyümölcsfáit s házeit.

A töltésen van egész meder lakossága, ide hordta mindenét, mit menteni bírt, a tulipános ládát, a kis gyerek bölcsőjét, meg a négyfokos almáriomot is; sőt távolabb a boglya mellett egy üsző is rugdalózik, nem akarla kibékülni a mellé pályavázott hánykolódó malaczsal.

Szeged gyerekszoport, egy kis száraz kenyéren rágódik, s nincs hirtelen hova mennie hajlék alá, a permetező eső elől; anyja se viselhet gondot reá, hiszen a homlit kell rendeznie a töltés oldalába és siránkozva tekintenie oda, hol mindene volt, és most a piszkos habzó elem által nincs semmije.

Csongrádról, Szentestől hasonlóan rémhírek érkeznek. A bökény-mindszenti túrsulat és Csongrád város védőtöltése a legérlelyesebb védekezés daczára is alig lesznek tarthatók, a mennyiben az átázott töltéstestben folyton csuszások merülnek fel, főleg ez utóbbi körülmény teszi a helyzetet válságossá.

A szentesi és csongrádi vészes helyzetet tekintve, a kormány rögtön intézkedett, hogy Csongrád megye alispánjának Szentestere egy gőzhajó az egy uszly rendelkezésre adassék.

A pestis

megint rémitget, most már nem Oroszországból, hanem közelünkben Galiciából.

Az orosz határhoz közel Mielnicza nevű faluban egy ugynevezett gyanus megbetegedési és halálozási eset merült fel. Egy 60 éves zsidó lókereskedő Walzer Máté f. hó 1-én megbetegedett gyanus symptomák közt s 5-ikén meghalt. A lembergi helytartótanács azonnal Mielniczba küldte a járóorvost, továbbá dr. Merunovic egészségügyi fogalmazót s az országos kórház protektorát dr. Feigelt. Ezek távirati jelentésükben az eszközölt boncoltat alapján ama betegség, — Carbunculus contagiosa — nak mondják. E betegség a pestishez nagyon hasonlít tüneteiben, bár más természetű.

Aggasztó hírek Szt.-Pétervárról is folyóást érkeznek. Még egy ember sem halt meg ugyan pestisben, de azt mondják, hogy 140-nél többen betegedtek meg sajátságos kelevényes gumókörbän. — A szentpétervári orvosi egyetem legutóbb tanármegegyezik Botkinnal abban, hogy ezen betegedési esetekben a komoly epidémia előhírnökét lehet tekinteni. Az orosz főváros lakossága folytonos izgatottságban van.

Ezzel ellenkezőleg a pestis tulajdonképi területéről a Volga mellől a legmegnyugtatóbb táviratok érkeznek. Az osztrák és magyar kormány kiküldött orvosi sem találnak sehol a duhögögő járványra. Loris-Melikoff gróf pedig jelentésében e pestist már egészen megszüntetnek hirdeti.

„Asztrachán kormányzósg Sternoja és Jenotajev kerületeiben — ugymond — hol

Visszaemlékezések.

Pulszky Ferencz igen szellemes felolvasást tartott a budapesti iparosok körében. Emlékiratból az 1839-diki országgyűlésről szóló fejezetet mutatta be. Akkor ő sárosi követ volt (gr. Dessewffy Aurél ellenében választák meg) s sajátlag ez időben kezdődött politikai pályája. Barátja lett a legkitűnőbbeknek s egyhangulag választák meg a büntető törvénykönyv készítő bizottságába, a mire Vörösmarty azt jegyezte meg: nem szereti az „egyhangú” embereket, mert legyen mindenkié pártállása, sőt legyen elensége is. Az ifjuság akkor azt mondta Pulszkyról: „lakatot a szájára, tollat a kezébe.” (T. l. jó írónak, de gyöngö szónoknak tartá.)

Sok érdekest mondott el Pulszky az akkori diétai életéről, a főrendek, megyei követek és városi követek egymástól elszigetelt életmódjáról, az ifjuságról, a nem valami díszes tanácskozó teremről, a királyról, ki ekkor tett körutat az országban. Metternichről, a kinek kihalgatásán volt. Albachról, a ki bőjti predikációt tartani ment Pozsonyba s a zsidók emancipációjáról stb. Elmésen festé le,

118.000 lakos van, a vész felmerülése tehát 1878. október havától febr. 7-ikéig (akkor volt az utolsó halálozás) nem halt meg több mint ötszáz ember. Kétségtelen, hogy a kolera, roncslós toroklob, himlő és hagymáz rendesen sokkal több áldozatot ragad el. Ez idő szerint mondhatni, hogy a pestis le van győzve. Be van bizonyítva, hogy a megbetegedettek elküldítése a vész tovább terjedését teljesen megátolja, tehát a társadalom teljesen nyugodt lehet és mehet dolgai után.

Külföld.

Ausztria-Magyarország szállja meg Kelt-Rumeliát. Ezt a sensatíós hírt kürtöli a világha a „Köln. Zg.” Ugy hisszük, teljesen alaptalan.

Az albán bandáknak Szerbiába való betörése miatt figyelmeztette a bécsi cabinet a portát, hogy nem fogja megtűrni, hogy harcok színhelye legyen a novibazári szandák. A portát ez indíthatta arra, hogy a novibazári kerületben megszorított a helyőrségeket. Ezen intézkedésről fölvilágosítást küldött a porta Bécsbe és kijelenti, hogy ezen rendszabályoknak nincs tüntető vagy támadó jellegük, és a török kormány csak azt szöveközik bebizonyítani, hogy a szerb-albán viszállyal szemben egymaga is képes fontartani a rendet.

Csernajefferől azt a hírt közölték a lapok, hogy az orosz kormány visszaparancsolta Oroszországra. E hír úgy látszik valótlan. Csernajeff még mindig Philippopolisban van s nem sok kedvet mutat onnat távozni. Megválasztották őt a kelet-ruméliai tornatársulatok elnökének. E tornatársulatokat az oroszok szervezték, hogy a bolgár ifjuságot a katonai szolgáltra képezzék. E tornatársulatok az országban nagy halogatást képeznek és megannyi gyujtójai az igazatásnak.

A görög és török kormányok nem bírnak megegyezni a határkérdésben. Görögország a nagyhatalmakhoz folyamodik.

A muszka czárne, kinek egészségi állapota kívánatosá teszi a Krímbe való tartózkodást, márczius végén készül oda utazni. A czár el akarja kísérni nejét s csak két havi ott időzés után fogja visszatérni.

A francia kormány válságos helyzete tetőpontra hágott, a kiküldött bizottság ugyan is a kormány minden határozott kijelentése daczára — határozta, hogy a június 16-ki, a az Broglie-határozat perbevitelét fogja javaslóni a katonának. Ezt a határozatot nagy többséggel, 21 szóval, 7 ellenében hozta a bizottság. Az indítvány a kamra szombati ülésében már volt olvasottat s tárgyalása csütörtökre tettetik ki. Vaddington kijelentette, hogy ez indítvány elfogadattása esetén az egész miniszterium leköszön s ezzel a zavarok beláthatlan sora következnek. Gambetta a miniszterium támogatására hívta föl elvtársait.

A német birodalmi gyűlés hosszabb vita után elvetette a szájkosár-törvényjavaslatot. Bismarck tehát kudarcot vallott.

Spanyolországban már megalakult az új miniszterium. A cubai volt kormányzó Martinecz-Campos tábornok lett elnök és hadügyminiszter; Ajola gyarmatügyi miniszter, Torono külügy, Silvela belügy, Pavia tengerészet, Ororio pénzügy és Bugallai igazságügy.

Egy királygyilkos póre.

Márcz. 7-én folytatták Nápolyban Passanante póret.

A védő azt kívánja, hogy a per a vádlott távollétében tárgyalassék, mivel ő a tegnapi nap irtalmal után igen kimerült. Az államügyész a büntvádi eljárás határozatainak alkalmazását követeli. A tvszék azt határozta, hogy a vádlottat felszólítja a tárgyalásnál való megjelenésre, s ha vonakodik, erről jegyzőkönyvet vesz fel.

Egyes követekről is sok érdekes adatot hallánk. Az akkor 35 éves deák a tajtírók szenvedélyes gyűjtője volt; Zsedényi rosszul beszélt magyarul, a füzértánc ügyes rendezője volt s az egyetlen ember, ki minden levélre válaszolt; Szegedi minden kis dolgról nagy füzelt beszélt, s azt mondták rá: „nagy tízrön kis pecsenyét süt.” stb. Klub akkor még nem volt, de gyorsíró már igen. Egyzer egy tárgyra nem lévén megjegyezték, valaki fölkiáltott: „Te-hát maradjon.” Hajnik gyorsíró kérdé az elnököt: ezt a felkiáltást is gyorsíró-e? mire az elnök azt felelte: „Számár kérdés!” S ezen nem ütözköd meg, hanem nyugot nevettek. A Deák névnap lakomája után a fiatalabbak (köztük Wenckheim Béla) nekihivulva az utcán, azt mondták: „Belesen az elenségg, menjünk oda!” s neki is indultak, a koronázási dombnál beszédet tartottak, de aztán a „liget” kavéházában pihenték ki a nagy tervet, fekete kavé mellett.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

A Cairoliek regénye.

(Vége.)

Május 25-én 1859. Garibaldi vadászai Biumo Inferiore-nál Urban csapataira bukkantak, kik több mint kétszerannyian voltak. Szuronycsata fejlődött ki. A Cairoliek testvérek mindig a rohanók élén küzdöttek s szóval és példával bátorították társaikat. Erneszt és Henrik véletlenül egymás mellé juttattak. Hangzott a vadászok harcziáltása: „Viva l' Italia!” — de Erneszt már ezt nem végezheté be. Két golyó furta át mellét s Henrik karjaiba rogyott. Ez megesokolva a halvány ajkakat, a holttestet barát kezekre bízta s ő tovább harcolt. Ezen ütököt három óráig tartott s tudvalevőleg Urban visszavonulásával végződött. Erneszt holtteste Gropellóban anyjához hazavittetett s a családi sírbaoltan atyja mellett helyeztetett el. Ő volt az első Cairol, ki hazajáért vért ontott.

Jött a villafrauci béke; az alpesi vadászok feloszlatattak s a Cairol-ak hazatértek, ismét polgári teendőkhöz látván. De a szocialisták ismét felkeltek 1860-ban a vérengző Bourbonok ellen s Garibaldi segítségökre ment.

Calatafiminál vívták az első csatát, hol Henrik négy barátával egy ágyut foglalt el. Garibaldi „éjen”-t kiadott a Cairol testvérekre. Maj. 27. Palermo-nál ütözködtek meg. Itt egy golyó találta Benedeket lábszáron s egy másik Henriket homlokban. Mindkettő nehéz sebesítést vitétt az elfoglalt Palermo-ba apolás végett. Most egy Cairol sem volt a seregben, mely Italia egységéért küzdött. — Ennek nem szabad volt így lenni. Az anya elküldte negyedik fiát Lajost, bár épen most jegyezte el egy gyönyörű leánnyal, ki ő szenvedélyesen szeretett. Lajos nem hozott szeggyent nevére. Hősiesen s mindig az első közt küzdött. Azonban Calabrián keresztül vonultunk megkapta az ott uralgó veszélyes lázt s szept. 13-án Nápolyban meghalt. Ő volt a második Cairol, ki anyjához halva vitétt.

Az 1866-iki hadjárat ismét a seregben találta valamennyi Cairolit, Benedeket mint ezredet, Henriket mint őrnagyot a 9. önkéntes ezredben, végre Jánost, ki ekkor oszthatta meg először bátyjai dicsőségét, mint hadnagyot a rendes hadseregben. E hadjáratból mindhármán szerencsésen sértetlenül tértek vissza. — Azonban jött a szerencsétlen római vállalat. Minthogy a városnak kívülről nem lehetett megsabadítására menni, fegyvereket akartak oda títikon becsempészni, hogy a város maga keljen fel s tüzze el a pápai bérenczhadat. Ki álljon e vakmerő vállalat élére? Ki más, mint

